

Raadsvoorstel

Raadsnummer:	2023-070	Zaaknummer:	1597510
Onderwerp:	Circulair Actieprogramma 2024-2027		
Korte inhoud:	In het Circulair Actieprogramma 2024-2027 is met betrekking tot circulariteit gekeken waar we nu staan, wat onze ambities zijn en hoe wij deze ambities kunnen realiseren.		

Datum B&W:	12 maart 2024	Portefeuillehouder:	de heer C.J. Windhouwer
-----------------------	----------------------	----------------------------	--------------------------------

Voorstel

1. Het Circulair Actieprogramma 2024-2027 vast te stellen en daarmee:
 - 1.1 Het hergebruik van producten en materialen te stimuleren
 - 1.2 Bij aanbestedingen in het ruimtelijk domein de markt uit te dagen circulair te slopen, te ontwerpen en te bouwen en inschrijvers daarvoor te belonen bij de gunning
 - 1.3 Circulaire ambities vast te stellen voor de thema's Makers en Bedrijventerreinen, Inkoop en Grondstoffen, Bouw en Openbare Ruimte en Buitengebied en Voedsel op het niveau wettelijk verplicht met hier en daar een plus
 - 1.4 Als gemeente een faciliterende rol aan te nemen en als partner zoveel mogelijk aan te sluiten bij regionale activiteiten
2. In de kadernota 2025 de (incidentele) middelen voor de jaarschijven 2025 (€ 12.500), 2026 (€ 15.000) en 2027 (€ 17.500) integraal af te wegen en beschikbaar te stellen t.b.v. de uitvoering van de actiepunten uit het Circulair Actieprogramma 2024-2027

Inleiding

Grondstoffen worden steeds schaarser. Daarom moeten we op een nieuwe manier met onze grondstoffen omgaan. We willen af van een lineaire economie en toe naar een circulaire economie. In een lineaire economie worden grondstoffen gewonnen om er producten van te maken. Na gebruik worden de producten als afval verbrand of gestort. In een circulaire economie gaat het juist om het behoud van grondstoffen, producten en materialen. Dat betekent dat we voorwerpen, materialen en grondstoffen zo hoogwaardig mogelijk (behoud van waarde op een zo hoog mogelijk niveau) hergebruiken, zodat er zo weinig mogelijk primaire grondstoffen (mineralen, fossiele brandstoffen en metalen) nodig zijn.

Nederland heeft zich in 2016 als doel gesteld in 2050 volledig circulair te zijn en in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken. Daar wil de gemeente Nijkerk haar bijdrage aan leveren. Zo is in het Coalitieakkoord 2022-2026 genoemd dat circulariteit door werkt in alles wat we doen en dat de gemeente het goede voorbeeld geeft. Dat doen wij door hier aandacht voor te vragen binnen en buiten de gemeente. In de Ontwikkelagenda 2023-2026 staat dat we inzetten op een circulaire economie en dat we daarvoor een agenda opstellen. Met het voorliggend Circulair Actieprogramma 2024-2027 is hier invulling aan gegeven en zijn de ambities bepaald die we willen behalen.

Beoogd effect

De gemeente Nijkerk levert een bijdrage aan een circulaire economie in 2050.

Argumenten

1.1 Het Circulair Actieprogramma 2024-2027 helpt ons richting circulariteit in 2050

Het Circulair Actieprogramma 2024-2027 geeft houvast bij de projecten en opgaven waar we als gemeente voor staan. We weten wat ons te doen staat om een bijdrage te leveren aan een circulaire economie in 2050 en aan een verminderd gebruik van primaire grondstoffen in 2030.

1.2 Het Circulair Actieprogramma levert een bijdrage aan de doelen van de Routekaart Energieneutraal Nijkerk 2050.

Energiebesparing en hernieuwbare energie zijn belangrijke onderwerpen in het Circulair Actieprogramma. De actiepunten uit het actieprogramma leiden tot minder energieverbruik en tot een verschuiving richting hernieuwbare energie. Het actieprogramma levert daarmee een bijdrage aan de doelen van de Routekaart Energieneutraal Nijkerk 2050 (conform aangenomen motie 'Dweilen met de kraan dicht' van 27 juni 2019).

1.1.1 Een hoge mate van circulariteit wordt bereikt bij hoogwaardig hergebruik

De meest hoogwaardige vorm van hergebruik is het product als geheel zoveel mogelijk opnieuw te gebruiken, daarna komen repareren en herbestemmen, vervolgens het hergebruiken van de grondstoffen. De meest laagwaardige vorm van hergebruik is energierugwinning door verbranding. Hoe hogerwaardiger het hergebruik, hoe lager het grondstofgebruik. We zullen ons moeten inspannen om producten en grondstoffen op een hoogwaardige manier te hergebruiken.

1.2.1 Door de markt uit te dagen worden kennis, ervaring en inventiviteit van inschrijvers maximaal benut

Door de markt uit te dagen voor de gemeente zo circulair mogelijk te werk te gaan en inschrijvers daarvoor te belonen bij de gunning zal men naar verwachting eerder bereid zijn een stap extra te zetten dan wanneer men alleen maar aan (minimale) eisen hoeft te voldoen. Bovendien is er dan ook ruimte voor de inschrijvers om hun kennis, ervaring en inventiviteit optimaal in te zetten.

1.3.1 De gekozen thema's zijn relevant voor de gemeente Nijkerk

De gekozen thema's zijn om verschillende redenen relevant voor Nijkerk:

- **Makers en Bedrijventerreinen:** Nijkerk is een gemeente van 'makers'. De helft van de werkgelegenheid bevindt zich op bedrijventerreinen.
- **Inkoop en Grondstoffen:** in een circulaire economie reduceren we het primaire grondstoffen gebruik. De gemeente heeft hier direct invloed op via facilitaire dienstverlening, inkoop en het afvalbeleid.
- **Bouw en Openbare Ruimte:** Nijkerk heeft een grote woningbouwopgave. Tegelijkertijd zorgt de bouwsector voor een hoge milieudruk. Zo is de bouwsector verantwoordelijk voor een groot deel van het primaire grondstoffenverbruik, de totale afvalproductie en het energieverbruik.
- **Buitengebied en Voedsel:** de agrofoodsector is sterk vertegenwoordigd in de gemeente. Daarbij kenmerken het buitengebied en landbouw de contouren van de gemeente.

1.3.2 Het hebben van ambities en het uitzetten van acties zijn beide essentieel voor het bereiken van circulariteit

Het hoogwaardig hergebruiken van materialen en grondstoffen gaat niet vanzelf. Daar zullen we ambities voor moeten hebben en actie op moeten nemen, samen met inwoners, bedrijfsleven, onderwijs, de regio en andere partijen.

Voor het thema Makers en bedrijventerreinen betekent dit bijvoorbeeld bedrijven uit te nodigen deel te nemen aan het Living Lab Regio Foodvalley Circulair. Dit is een regionaal samenwerkingsverband tussen ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden. Bij het thema Inkoop en grondstoffen is het opstellen van circulaire inkoop- en aanbestedingsstrategie een goed voorbeeld. Voor bouw en openbare ruimte geldt dat aannemers en ontwikkelaars uitgedaagd worden zo circulair mogelijk te slopen en of te bouwen, gericht op hergebruik van materialen. Voor het buitengebied worden kansen verkend vanuit het nationale en het nog in wording zijnde regionale programma landelijk gebied (NPLG en RPLG).

1.3.3 Het is van belang te kiezen voor haalbare ambities

Voor de bouwstenen van de vier thema's zijn ambitieniveaus bepaald. De mogelijke ambitieniveaus variëren van 1. wettelijke verplicht, 2. een plus op wettelijk verplicht, 3. vernieuwend, tot 4. onderscheidend in Nederland. De gekozen ambitieniveaus vormen samen het zogeheten ambitieweb.

Als relatief kleine gemeente stellen we voor de ambities beperkt te houden tot wat wettelijk verplicht is met hier en daar een plus. Zie onderstaande tabel. De kolom Situatie geeft aan waar we nu staan en de kolom Ambitie waar we naar toe willen. De ambities zijn daarmee haalbaar en betaalbaar. Een eventuele plus zal gerealiseerd moeten worden vanuit bestaande middelen.

Thema's en bouwstenen	Situatie	Ambitie	Thema's en bouwstenen	Situatie	Ambitie
MAKERS EN BEDRIJVENTERREINEN			BOUW EN OPENBARE RUIMTE		
Toekomstbestendige bedrijventerreinen	niveau 2	niveau 2	Woningbouw	niveau 1	niveau 2
Maakindustrie	niveau 2	niveau 2	Openbare ruimte	niveau 2	niveau 2
Lokale en regionale samenwerking	niveau 2	niveau 2	Maatschappelijk vastgoed	niveau 1	niveau 2
INKOOP EN GRONDSTOFFEN			BUITENGEBIED EN VOEDSEL		
Informatievoorziening/campagnes	niveau 1	niveau 2	Voedsel uit de korte keten	niveau 1	niveau 1
Afvalscheiding huishoudelijk	niveau 1	niveau 2	Voedselverspilling	niveau 1	niveau 1
Hergebruik producten en materialen / Inkoop	niveau 2	niveau 2	Facilitaire dienstverlening gemeente	niveau 1	niveau 2
Bedrijfsreststromen	niveau 1	niveau 2	Agrarische reststromen	niveau 1	niveau 1
Winkeliers en verpakkingen	niveau 1	niveau 1	Nieuwe verdienmodellen buitengebied	niveau 1	niveau 2

1.3.1 De gemeente Nijkerk is relatief klein

Voor het bereiken van de circulariteitsdoelen kan de gemeente verschillende rollen aannemen. In het Circulair Actieprogramma zijn vier verschillende rollen gedefinieerd, te weten die van uitvoerder, partner, regisseur en facilitator. Omdat we een relatief kleine gemeente zijn is onze rol doorgaans beperkt. Bovendien moet, daar waar bij andere partijen de energie of de expertise ligt, deze daar ook blijven. Voorgesteld wordt daarom een beperkte rol aan te nemen van faciliterend of partner, afhankelijk van het thema en de bouwsteen. We scheppen randvoorwaarden en doen wat wettelijk verplicht is, met hier en daar een plus. Als partner zoeken we de samenwerking met andere partijen in het programma Living Lab Foodvalley Circulair.

2.1 Er zijn financiële middelen nodig voor de uitwerking van de actiepunten

In de kadernota is voor 2024 € 50.000 gereserveerd voor de uitwerking van actiepunten die volgen uit het Circulair Actieprogramma. Achtereenvolgens zal er voor de jaren 2025 t/m 2027 naar verwachting € 12.500, € 15.000 en € 17.500 nodig zijn om de gestelde ambities te realiseren en een update maken van het Circulair Actieprogramma. Dit betreft procesgelden voor de actiepunten uit het Circulair Actieprogramma, het herijken van het programma in 2026 en het schrijven van een nieuw programma in 2027. Voorgesteld wordt in de Kadernota 2025 de middelen hiertoe nodig integraal af te wegen. Onder het kopje Financiën wordt dit toegelicht.

Kanttekeningen

1.4.1 De gekozen ambities zijn beperkt tot wat wettelijk verplicht is met een eventuele plus

De ambitieniveaus zijn beperkt tot wat wettelijk verplicht is (niveau 1) met hier en daar een plus (niveau 2). Om de ambities haalbaar en betaalbaar te laten zijn, is niet gekozen voor de ambitieniveaus vernieuwend (niveau 3) en uitzonderlijk in Nederland (niveau 4).

Toch nemen we hiermee stappen richting een circulaire economie: dat wat wettelijk verplicht is wordt namelijk met de tijd steeds verder aangescherpt. Daarnaast volgen we de ontwikkelingen met betrekking tot circulariteit bij grotere gemeenten op de voet, om daarvan bruikbare elementen binnen onze financiële mogelijkheden over te nemen en toe te passen in onze eigen gemeente.

Financiën

In 2024 worden meerdere acties opgestart. In verband daarmee is via de Kadernota 2024 en opgenomen in de begroting 2024 € 50.000 door uw raad beschikbaar gesteld, voor het in gang zetten van een groot deel van de actiepunten. Dat betreft onder andere het opstellen van een breed in de organisatie gedragen circulaire inkoop- en aanbestedingsstrategie.

Voor het voortzetten van de acties in de jaren 2025 t/m 2027 is de verwachting dat jaarlijks € 12.500 toereikend is. Voor 2026 en 2027 komen daar voor het herijken en het schrijven van een nieuw programma respectievelijk € 2.500 en € 5.000 bij. De tabel vat dit samen:

Jaar	Actiepunten	Herijking	Nieuw actieprogramma	Totaal
2024	€ 50.000	-	-	€ 50.000
2025	€ 12.500	-	-	€ 12.500
2026	€ 12.500	€ 2.500	-	€ 15.000
2027	€ 12.500	-	€ 5.000	€ 17.500

Dit betreft middelen om de processen in gang te zetten bijvoorbeeld om circulariteit gemeengoed te laten worden binnen onze organisatie. Investerings- en uitvoeringsgelden komen uit projecten zelf. Voorgesteld wordt te kiezen voor wat wettelijk verplicht is met hier en daar en plus. Er wordt van uitgegaan dat de plus wordt gerealiseerd vanuit bestaande middelen. Het bedrag voor 2024 is reeds beschikbaar gesteld. In dit voorstel vragen wij u in de kadernota 2025 voor 2025, 2026 en 2027 de overige middelen beschikbaar te stellen.

Communicatie

Na het vaststellen van het actieprogramma zal ingezet worden op een goede communicatie over de te nemen acties, zowel intern (collega's) als, waar relevant, extern (inwoners en bedrijven).

Vervolg

In 2024 worden een aantal actiepunten in gang gezet. Hier wordt in 2025 en verder vervolg aan gegeven. Een belangrijke mijlpaal is het opstellen van een circulaire inkoop- en aanbestedingsstrategie.

Bij de te nemen acties en campagnes wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de activiteiten die regionaal en eventueel nationaal worden opgepakt. Denk met name aan activiteiten binnen Regio Foodvalley, maar waar mogelijk ook bijvoorbeeld de nationale ontwikkeling als het normenkader circulair bouwen van het "Nieuwe Normaal" (Cirkelstad/BZK). De planning voor onze acties en campagnes is daar mede van afhankelijk.

De voortgang van de acties wordt met de tijd gemonitord door te bepalen in welke mate de kloof is gedicht tussen waar we nu staan met betrekking tot circulariteit en de ambities die we hebben.

In 2026 zal het Circulair Actieprogramma herijkt worden, waarna naar verwachting in 2027 een nieuw Circulair Actieprogramma zal worden geschreven.

Bijlagen

Bijlage 1: Ontwerp Circulair Actieprogramma 2024-2027

Burgemeester en wethouders van Nijkerk,
de secretaris, de burgemeester,

de heer drs. J.G. de Jager de heer mr. drs. G.D. Renkema

RAADSBESLUIT

Nummer: 2023-070

De raad van de gemeente Nijkerk;

gelezen het collegevoorstel van 12 maart 2024;

gelet op de Gemeentewet

b e s l u i t :

- 1 Het Circulair Actieprogramma 2024-2027 vast te stellen en daarmee:
 - 1.1 Het hergebruik van producten en materialen te stimuleren
 - 1.2 Bij aanbestedingen in het ruimtelijk domein de markt uit te dagen circulair te slopen, te ontwerpen en te bouwen en inschrijvers daarvoor te belonen bij de gunning
 - 1.3 Circulaire ambities vast te stellen voor de thema's Makers en Bedrijventerreinen, Inkoop en Grondstoffen, Bouw en Openbare Ruimte en Buitengebied en Voedsel op het niveau wettelijk verplicht met hier en daar een plus
 - 1.4 Als gemeente een faciliterende rol aan te nemen en als partner zoveel mogelijk aan te sluiten bij regionale activiteiten
2. In de kadernota 2025 de (incidentele) middelen voor de jaarschijven 2025 (€ 12.500), 2026 (€ 15.000) en 2027 (€ 17.500) integraal af te wegen en beschikbaar te stellen t.b.v. de uitvoering van de actiepunten uit het Circulair Actieprogramma 2024-2027

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Nijkerk van 25 april 2024,

de griffier,

de voorzitter,

mevrouw A.G. VERHOEF-FRANKEN

de heer mr. drs. G.D. RENKEMA